

“Een jaar van heb ik me jou daar”

Jaarverslag 2023 Illustere Figuren

Inleiding

Illustere figuren ziet zichzelf als theatercollectief. Dat wil zeggen: niemand is de baas, iedereen is verantwoordelijk. In 2023 werd dit gegeven extra duidelijk toen meerdere mensen van Illustere Figuren het collectief verlieten. Vanwege gezinsuitbreiding en kansen elders is er door drie mensen afscheid genomen van het collectief. Publiciteitsmedewerker Loes Nuijten, productiemedewerker Suzanne Verhaagen en creatief producent Joran de Boer vertrokken.

Even was het collectief aangewezen op de artistieke kern en de vaste technisch producent. Voor alle taken. Dat was (mag u gerust weten) een pittige tijd. Vacatures werden uitgezet en sollicitaties werden gehouden, maar voor enige tijd moest er vertrouwd worden op het eigen kunnen. Zen Roorda en Tim Verbeek namen de zakelijke taken waar. Technicus Wytze Veenstra zorgde voor de productionele taken. En Raymond Muller en Joeso Peters namen de publicitaire en overige taken op zich.

Naast deze roerige tijd, heeft Illustere Figuren met passie en theatraal vuur twee voorstellingen en twee pressieprojecten ten tonele gebracht. Daarbij speelde het intergalactische hoorspel op basis en middelbare scholen plus het festival Grutte Earen. Vier van de eerder gemaakte pressieprojecten: De Woordenfabriek, Grond, De Kloof en KNDRLFD speelde meermaals voor publiek. Er was een samenwerking met studenten van Firda en het mede maken van Lets Get Mental van Douwe Dijkstra. De makers van het collectief hebben zich op spelniveau verdiept middels workshops van Herman Bolten en Willemijn Zevenhuijzen.

Met volle moed knalt het collectief 2024 in, maar niet voordat we hebben teruggekeken naar 2023. Dit verslag is geschreven door Joeso Peters, Tim Verbeek, Raymond Muller en Zen Roorda (makers), Wytze Veenstra (technisch producent) en Leonoor Coppoolse (zakelijk leider). Het jaarverslag is gelezen en goedgekeurd door het bestuur van Illustere Figuren.

Voorzitter
Marianne Hoekstra

Secretaris
Marjan Houkes

Activiteiten 2023

De Dappere Don Quichot in het schrikkelijke avontuur met De Windturbines

Het vijfde Pressie Project was een voorstelling rondom de bouw van en ophef over windturbines in het noordelijke landschap. Makers Tim Verbeek, Zen Roorda en Wytze Veenstra beten zich vast in de ingewikkelde thematiek en in de eeuwenoude Spaanse roman Don Quichot. Het resulteerde in een muzikale en beeldende voorstelling.

Inhoud

In het klassieke boek van schrijver Cervantes voerde de ietwat verwarde ridder Don Quichot een strijd tegen klassieke windmolens. In 2023 maakte Illustere Figuren een Don Quichot die met zijn trouwe kameraad Sancho Panza zich verzet tegen een windmolenpark in Noord-Nederland. Het is een idealistische strijd waarin Don en Sancho vurig in gevecht zijn met de windturbines en de boeren op wiens land ze gebouwd worden. Voor de makers van dit Pressie Project leken windmolens een beeld van progressie te zijn. Echter kwamen ze er door het zoeken naar bronmateriaal en ingangen voor scènes achter dat windturbines ook heftige gevolgen hebben voor de leefbaarheid van mens en dier. De gemoederen zijn de afgelopen jaren hoog opgelopen in het noorden. Er zijn zelfs mensen bedreigt omdat er een windmolen op hun erf gepland stond.

De makers hebben ervoor gekozen om dit thema aan te snijden met het humoristische personage Don Quichot. Er zit een aantal parallellen verstopt in de roman waar het personage uit komt, die goed werken. Allereerst is daar natuurlijk het gevecht tegen windmolens, maar ook het mal worden en de teloorgang van de fatsoensnormen, zijn elementen die in de roman en de huidige maatschappij terugkomen. Met live slagwerkmuziek werd gepoogd de dreiging en spanning voelbaar te maken en met extravagante kostuums van scenograaf Leoni Pirenne, kreeg het stuk een visueel karakter die de droogte van energierapporten tegen kon gaan.

Evaluatie

De makers van het stuk zijn erg tevreden over de gemaakte voorstelling. Met name de tekst en het tempo van werken beviel goed. Door gebruik te maken van een heldere bron (Don Quichot) in combinatie met actuele stukken over windturbines kon er in hoog tempo interessant theateraal materiaal gemaakt worden. Ook het resultaat, de voorstelling, was naar tevredenheid van de makers. Een productie waarin meerdere kanten van een onderwerp worden belicht zonder dat er een kant gekozen wordt. Hierdoor hopen de makers dat een publiek zelf kritisch gaat denken over het onderwerp. Daarnaast werd er gelachen tijdens de voorstelling, waardoor de makers het gevoel kregen dat het stuk niet een zwaarte in zich had, maar juist humor en lichtheid. Een wens die ze van tevoren hadden.

Recensies

“Een alleraardigst, interessant en eerlijk concept van dit jonge theatergezelschap dat met beide benen op de grond staat en van daaruit ook theater wil maken. Wat gebeurt er in onze nabijheid? En hoe kunnen we daar theateraal met een vorm van activisme, fantasie en verbeelding op anticiperen? Theatercollectief Illustere Figuren toont met deze pressievoorstelling meer aan dan zijn bestaansrecht alleen. Hopelijk groeit deze voorstelling dan ook uit tot een volwassen editie.”

Wiggele Wouda – Friesch Dagblad

Titaantjes, een jubileum waar het voortbestaan van Illustere Figuren van afhangt

In 2023 maakte en speelde Theatercollectief Illustere Figuren de voorstelling *Titaantjes, een jubileum waar het voortbestaan van Illustere Figuren van afhangt*. Een bewogen voorstelling die inhoudelijk en praktisch veel heeft opgeleverd voor zowel publiek als het theatercollectief.

Titaantjes, een jubileum waar het voortbestaan van Illustere Figuren van afhangt is een voorstelling geïnspireerd op het gelijknamige boek van Nescio uit 1915. Het onderwerp van dat boek is de desillusie van een groep jongens die na tien jaar terugkijken op hun idealen en zien dat ze al hun idealen hebben opgegeven. In de voorstelling leggen de makers van Illustere Figuren zichzelf naast de personages van het boek en onderzoeken in hoeverre zij *Titaantjes* zijn. Mochten zij inderdaad *Titaantjes* zijn en dus al hun idealen overboord hebben gegooid, dan kunnen zij misschien beter stoppen. Daarvoor hebben zij het belangrijkste ideaal van Illustere Figuren centraal gesteld: Impact maken met voorstellingen.

De voorstelling *Titaantjes* werd een proces van heroverweging, vallen en weer opstaan. Uiteindelijk is er met mens en macht gewerkt om een succesvolle voorstelling te maken, die op verschillende plekken in Nederland heeft kunnen spelen.

Titaantjes, een jubileum waar het voortbestaan van Illustere Figuren van afhangt werd ontwikkeld door de makers van Illustere Figuren in samenwerking met eindregisseur Hendrik Aerts, kostuumontwerper Mathilde van der Hoop en decorontwerper Afke Manshanden. De techniek werd gedaan door Wytze Veenstra. Suzanne Verhagen deed de productieleiding in voorbereiding op en tijdens de tour, ondersteunt door stagiaire regieassistent Henrike Westra. Verantwoordelijk voor publiciteit was Karlijn ter Horst. De zakelijke leiding van Illustere Figuren is in handen van Leonoor Coppoolse Jansen.

Proces

De eerste voorbereidingen en het onderzoek begonnen in het najaar van 2021. De voorstellingen zouden in 2022 uitgevoerd worden. In 2012 begonnen de makers voor het eerst met het ontwikkelen van voorstellingen. Daarom leek 2022 een goed jaar om, na tien jaar theater maken, om terug te kijken. *Titaantjes* werd echter, door financiële en inhoudelijke redenen, verplaatst naar 2023.

Tien jaar dáárvoor, in 2013, werd Stichting Illustere Figuren opgericht. Het was achteraf een veel logischere beslissing om de inhoud van de voorstelling te koppelen aan het jubileum van Stichting Illustere Figuren. Hierdoor ontstond bovendien meer ruimte om financiële middelen te zoeken. Helaas werden er uiteindelijk in 2023 ook te weinig financiële middelen om het project zoals we dat voor ogen hadden uit te voeren. Het idee was om met het voltallige collectief op het toneel te spelen en gezamenlijk tot de gelijke aantal personages uit *Titaantjes* verhouden. Na een inhoudelijke heroverweging is besloten om de voorstelling wel uit te voeren maar af te schalen naar een solovoorstelling.

Dit was treffend omdat het concept van de voorstelling op twee inhoudelijke punten sterker werd. Ten eerste overlapte de voorstelling nu meer het boek van Nescio. In het boek volgt de lezer namelijk het karakter Koekebakker dat over zichzelf en zijn vriendengroep spreekt. Dit perspectief werd nu ook gehanteerd in de voorstelling.

Ten tweede werd het onderwerp 'het opgeven van je idealen' wranger actueel: impact maken met voorstellingen is immers het ideaal van Illustere Figuren. Daarmee werd de voorstelling in zichzelf een beslissing over het voortbestaan van het ideaal van Illustere Figuren: breken we af en geven we op of passen we aan en gaan we door?

Het eindproduct werd een voorstelling van vijftig minuten, die geschikt was om buiten theaters te spelen op locaties waar voorstellingen geen dagelijkse kost waren. Het bleek voor het merendeel van het publiek een voorstelling met een herkenbaar actueel thema: hoever ben jij bereid om te gaan voor je idealen?

Inhoud

In de voorstelling zag het publiek een man, Joeso, die worstelt met zijn idealen. Hij speelt de jubileumvoorstelling van zijn collectief. Dat wat heugelijk en gezamenlijk met zijn collega's had moeten zijn, blijkt hij alleen voor te staan. We zien een verhoogde speelvloer met vier naambordjes: de namen van de leden van het collectief. Omdat Joeso vastberaden is geen titaantje te zijn, blijft hij vasthouden aan zijn ideaal:

voorstellingen maken met impact. Met het gewicht van zijn collectief, diens ideaal op zijn schouders en tegelijkertijd stevige strijdbaarheid, stort Joeso zich op zijn taak: een voorstelling met impact maken. Levenslust, door te zingen, dansen en rappen over waarom hij er alleen voor staat. Interactie met het publiek om te onderzoeken hoe zij zich verhouden tot hun idealen. De wereld bestormend met idealistische statuten van het theatercollectief.

Maar dan begint de voorstelling te kantelen. Joeso beseft zich dat impact maken met voorstellingen niet bestaat zonder de chemie met zijn collega's. Vriendschap, vertrouwen en samen iets opbouwen zijn onmisbaar. Joeso belandt in een crisis. Hij wil de beste voorstelling maken - mét impact - maar alles wat hij probeert ligt uiteindelijk in handen van de toeschouwer. Zonder hen geen bestaansrecht. Wanneer is het voor hem genoeg?

Dan, na het lezen van de laatste alinea van *Titaantjes*, beseft Joeso zich dat hij geen titaantje is. Hij gaf immers niet op. Blijkbaar is het uiteindelijk de poging die tot beweging leidt. En maakt dat het dan de moeite waard?

Speelperiode

Voor de voorstelling *Titaantjes*, een jubileum waar het voortbestaan van *Illustere Figuren van afhangt* is, na zorgvuldig afschalen, een tourplanning van twaalf voorstellingen gemaakt. Per voorstelling was gemiddeld plek voor vijfenveertig mensen. Door tegenvallende kaartverkoop is de voorstelling uiteindelijk zeven keer gespeeld in broedplaatsen in Nederland.

Deze voorstelling speelde in creatieve broedplaatsen. Hier is inhoudelijk voor gekozen omdat de broedplaatsen vaak worden geboren met een (creatief) idealistisch doel dat boven een commercieel doel staat. Het zijn vaak oude fabrieken of bijzondere locaties die een nieuw leven krijgen en daarmee een eigenzinnig karakter hebben. Voor *Titaantjes* vonden we hier aansluiting.

Vanuit de broedplaatsen was een grote dankbaarheid dat we de voorstellingen op dit soort plekken speelden omdat, hoewel broedplaatsen daar zeer geschikt voor zijn, er weinig professionele voorstellingen worden uitgevoerd (althans, de broedplaatsen die wij aandeden). Dit merkten we overigens ook in de bezoekersaantallen: voor een jubileumvoorstelling van een niet-gerenommeerd gezelschap op een locatie die geen vaste bezoekersstroom (voor theater) kent, is het moeilijk toeschouwers vinden.

Reacties

De voorstelling heeft behoorlijk uiteenlopende reacties gehad. Daarbij is een opvallend groot verschil zichtbaar tussen de geïnteresseerde kijker (een regelmatige bezoeker, actief in het werkveld) en regulier publiek (mensen die een paar keer per jaar naar het theater gaan en niet actief zijn in het werkveld). De recensies (Volkskrant, Theaterkrant en Friesch Dagblad) zijn overwegend negatief. De cohesie tussen de verschillende scènes was te weinig en er was mede daardoor te weinig context, luidde de strekking. De zelfkritiek of het zelfbeklag werd nauwelijks overstijgend bevonden en 'scheert hooguit rakelings langs overstijgende thema's'. Men zag wel tussen de regels door, of in enkele sterke scènes, de kracht en impactvolheid van *Illustere Figuren*. Maar in het geheel kwam dit niet uit de verf, aldus de recensenten.

Van het publiek kregen we terug dat ze het een heftige voorstelling vonden, juist omdat het zo'n reëel probleem laat zien. Ze vonden het vervelend voor de acteur en voelden met hem mee. Er waren ook publieksreacties met herkenbaarheid: worstelen met dat wat je belangrijk vindt, je idealen en je dagelijkse leven. Eigenlijk niet mogen klagen, terwijl je wel geraakt wordt door je eigen worsteling.

Wij werden zelf het meest blij wanneer we merkten dat de thematiek daarin verder reikte dan het verhaal in de voorstelling. Zoals bijvoorbeeld een vrouw die sprak over haar fysieke beperking, waardoor ze soms haar idealen moet loslaten. Of een groep die sprak over dat ze 'idealen juist moeten loslaten omdat de ontspanning die daardoor ontstaat er vaak voor zorgt dat je dichterbij je idealen komt'.

Dan gaat de voorstelling verder dan wat het op zichzelf is. En dat is natuurlijk ook het ideaal.

Productioneel

De voorstelling tourde met weinig mensen: een technicus, een productie-ondersteuner in de vorm van een stagiair en een acteur. Omdat er vanuit de speellocatie geen standaard technische ondersteuning beschikbaar was, is ervoor gekozen om extra aandacht te schenken aan de tourbaarheid van de voorstelling door een eenvoudig te plaatsen decor.

Op elke locatie was het desondanks zoeken, passen en meten om het decor en de techniek zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. Met praktische vernuftigheid en een kritisch artistiek oog is dat alsnog op elke locatie gelukt. Desondanks kijken we in het maakproces van volgende voorstellingen nog kritischer naar de overweging om op locatie te spelen. Productioneel is het een bewerkelijke vorm van theatermaken die bovendien veel vraagt van de crew.

Verder verliep de tour soepel. De communicatie was tijdig en helder, zowel onderling als ten opzichte van de speellocaties. Het was ontzettend jammer dat er een aantal voorstellingen moesten worden geannuleerd. Daardoor werd de tour uiteindelijk als onsamenhangender ervaren dan beoogd. De werkhethiek was goed. Men ervoer een aangename werkdruk en een veilige werksfeer, waarbij er rekening met elkaar werd gehouden.

Publiciteit

Met *Titaantjes* speelde Illustere Figuren opnieuw een voorstelling buiten de gebaande paden en buiten de theaters. Ten aanzien hiervan hebben we eerdere leerpunten met betrekking daartoe ter harte genomen in het publiciteitsplan voor deze voorstelling. Het meer in eigen hand nemen was destijds zo'n leerpunt. Hoewel maatwerk per locatie veel tijd kost, hebben we dat onder andere gedaan door per broedplaats een kant-en-klaar PR-pakket aan te bieden, met daarin onder meer beeldmateriaal (foto's, video's en social media content), een korte en een lange tekst over de voorstelling voor agenda's, nieuwsbrieven en websites en een per locatie op maat gemaakt persbericht. We hebben met de locaties ook actief contact onderhouden gedurende de aanloop naar de voorstellingen en extra hulp gevraagd wanneer nodig. Dat leverde niet altijd het gewenste resultaat op in de vorm van hogere kaartverkoop, maar desondanks was de samenwerking erg prettig door goed inzetten op de relatie.

In aanloop naar de voorstellingen hebben we iedere broedplaats gevraagd om input ten behoeve van lokale en regionale pers, andere belangrijke (culturele) platforms om aan te schrijven en de cultuuragenda's van de betreffende stad of regio. Op het benaderen van lokale initiatieven hebben we veel ingezet. Dat bleek succesvol: in vrijwel iedere culturele agenda is onze voorstelling opgenomen. Daarnaast zijn er verschillende (online) publicaties geweest over de voorstellingen, bijvoorbeeld een interview met Joeso op het regionale Friese nieuwsplatform Rndom Vandaag.

Naast onze gebruikelijke publiciteitsinzet via onder meer onze website, nieuwsbrief, sociale media, warme netwerk, de Theaterkrant, hebben we voor *Titaantjes* aanvullend ook een specifiek advertentiecampagne op Facebook en Instagram gedraaid. Deze campagnes waren afzonderlijk gericht op de verschillende broedplaatsen: in een straal van ongeveer anderhalve kilometer rond de speelplek kreeg een in cultuur geïnteresseerde doelgroep verschillende advertenties te zien (tekst, foto en video).

Tot slot hebben we voor deze voorstelling geëxperimenteerd met het aanbieden van verschillende soorten kaarten. Omdat de kaartverkoop relatief vroeg startte ten aanzien van de start van de tour, hebben we deze keer gekozen voor de zogenaamde Vroege Vogel Tickets. Dit goedkopere ticket was voor een beperkte periode te koop voor 14,50 euro; goed voor ruim tien procent van de uiteindelijk verkochte kaarten (geannuleerde voorstellingen niet meegerekend).

Ook experimenteerden we dit keer met een Steunticket, voor diegene die net een beetje extra wilde geven en Illustere Figuren een warm hart toedragen. De verkoopprijs van dit ticket was €25,-. Ook ongeveer tien procent van de verkochte kaarten was zo'n Steunticket. Uiteindelijk was de opbrengst door de combinatie van een *early bird* kaartje en een steunkaartje, naast de reguliere kaartverkoop, hoger dan wanneer we alleen reguliere kaarten hadden verkocht.

Podcast

In aanloop naar, tijdens en na afloop van de voorstellingen is er een podcast ontwikkeld die het proces volgt en reflecteert op wat idealen zijn en hoe die sturend zijn bij Theatercollectief Illustere Figuren. In de podcast hoorde je bezoekers, een recensent, een programmeur een jong startend collectief en een expert over verwachtingen in gesprek gaan over het nastreven van idealen en de eventuele impact die het meebrengt. Makers Joeso Peters reflecteert aan de hand van alle audiodocumenten op de ontwikkeling en het effect van de voorstelling *Titaantjes*.

De 4 afleveringen bevattende podcast is in 2023 door 148 unieke luisteraars beluisterd en is tot op heden nog beschikbaar om te beluisteren.

De Thuibtribune

De nieuwe productie van Illustere Figuren was in 2023 De Thuibtribune, met als ondertitel; een muzikale voorstelling over bier, tutu's en andere vooroordelen. Een voorstelling die gaat over de twee liefdes van Raymond Muller; voetbalclub Cambuur en theater. En ook hoe hij die twee tegenstrijdige werelden in zichzelf weet te verenigen. Een voorstelling over vooroordelen en over de kloof tussen verschillende bevolkingsgroepen in de maatschappij. Want als we naar onszelf kijken zien we een vat vol tegenstrijdigheden, kijken we naar een ander dan zien we vaak maar één ding. Eerder dit kunstenplan had Raymond tijdens 'de pressieprojecten' al een solo gemaakt rondom de thematiek van deze voorstelling. Het was een soort eerste proeve waar de voorstelling naartoe zou kunnen gaan.

Helaas is de voorstelling een aantal weken voor de première uitgesteld. In dit verslagje lees je hoe we die tegenslag te boven kwamen (en uiteindelijk in 2024 succesvol in première gingen).

In 2023 waren er twee maakperiodes voor De Thuibtribune. In mei en in oktober. De bedoeling was dat de voorstelling eind 2023 dan ook daadwerkelijk zou gaan spelen. Dit zouden we doen op locaties die te maken hebben met stigmatisering. Er was in eerste instantie een bescheiden tour samengesteld die zou gaan langs supportershome 't Hertje in het Cambuurstadion, Vindicat in Groningen, scouting St George in Assen, het Dononicanenklooster in Zwolle en een veehouderij in het Friese Warns.

Enkele weken voor onze première bleken er niet genoeg gelden binnengekomen te zijn waardoor we de laatste drie repetitieweken en de tour moesten annuleren. Dat was ongelooflijk jammer want er was een fijne band met de reeds gevonden locaties en we waren bezig artistiek iets moois neer te zetten.

We hebben de periode in oktober afgesloten met een presentatie voor enkele betrokkenen en een groep studenten van de opleiding Docent Theater van NHLStenden. We hadden op dat moment een goed halfuur aan materiaal; de eerste helft van de voorstelling.

Het vervolg

Samen met onze regisseur Ira Judkovskaja hebben we met Illustere Figuren gekeken naar een passend vervolg voor de productie. Er zijn concrete stappen ondernomen om met meer zekerheid de voorstelling in 2024 wel te kunnen maken. We gingen in drie stappen te werk. De eerste stap was om het met iedereen (financieel) goed af te handelen voor 2023. Daarna volgde in de laatste twee maanden van 2023 een nieuwe ronde van subsidie aanvragen. De overgebleven drie repetitie/montageweken zijn ingepland voor april 2024. Op 19 april was de première van De Thuibtribune in supportershome 't Hertje in Leeuwarden. Dat was best krap tijd. Daarom hebben we besloten dat in januari van 2024 zijn Ira, Joeso en Raymond bij elkaar zouden moeten komen om door te denken op de lijn die we tot dat moment hadden ontworpen. Namelijk; het eerste deel van de voorstelling stond in de grondverf. Er is vervolgens doorgebouwd met oud en nog te maken materiaal en 'aan tafel' is een montage voor de rest van de voorstelling ontstaan. Raymond en Joeso zijn daarna verder gaan schrijven en componeren om voor de laatste repetitieperiode.

Podcast

Bij de voorstelling hoort ook een podcast. In deze podcast interviewt Raymond mensen van de speellocaties, met de grote vraag 'is het waar wat ze zeggen?'. Raymond gaat met een koffer vooroordelen en vragen onder de arm langs de locaties en vraagt ze het hemd van het lijf. In de gesprekken krijg je dus te horen hoe het eigenlijk echt zit met de vooroordelen over bijvoorbeeld Vindicat of een veehouderij. Ondanks het niet doorgaan van de tour is er wel een start gemaakt met de podcast. Er zijn in 2023 eerste gesprekken gevoerd.

2024

Inmiddels, wanneer we dit schrijven, is de voorstelling succesvol in première gegaan op 19 april dit jaar, en zijn de reacties enorm positief. Zowel publiek als pers zijn erg enthousiast, iets wat we terugzien in de kaartverkoop en de positieve recensies. Meer hierover in het jaarverslag van 2024.

De Ontvoering van Europa

Het laatste Pressie Project draagt de titel De Ontvoering van Europa. Een theatergame voor MBO studenten over de werking van de Europese Unie. Een vooronderzoek voor een groter project en een zoektocht naar hoe een interactieve game in de theaterzalen zou kunnen werken.

Inhoud

Zen Roorda en Tim Verbeek hebben beide een fascinatie voor de Europese Unie, maar eigenlijk hebben ze geen flauw idee hoe het werkt en wat er allemaal gebeurt. Meermaals wensten ze dat ze er in het verleden op school iets meer les over hadden gehad. Met die gedachte waagden ze zich aan een theatergame waarin de werking van de Europese Unie centraal staat. Voor MBO studenten ontwikkelden ze in twee weken een prototype van een theaterspel waarin de aanwezige studenten lid zijn van een organisatie die vergelijkbaar is met de Europese Unie. Ze moeten debatteren, overleggen, investeren en reageren.

Tussen de verschillende rondes van de interactieve game speelden de beide makers scènes over het ontstaan van het continent Europa: de mythe van Zeus die de jonge prinses Europa ontvoert. In deze scènes onderzochten de makers grotesk fysiek spel.

Evaluatie

Het project De Ontvoering van Europa is twee keer gespeeld voor een groep MBO studenten. Makers Verbeek en Roorda waren content over de werking van de game. De studenten die kwamen kijken, participeerde met overtuiging, namen het bloedserius en waren fanatiek inhoudelijk aan het debatteren over de Tribunische unie. Ze moesten eerder worden afgeremd dan aangezwengeld. De wens is om hier in 2024/2025 een volwaardige voorstelling van te maken die voor alle MBO studenten in de noordelijke provincies zal spelen.

Publieksreacties:

"Ik vond de scènes grappig en leuk en ik vond het spel erg tof. Ik vond het jammer dat het nog maar uit drie rondes bestond, want dit kon ik echt nog wel langer doen"

Student Sociaal Pedagogisch Werk

"Echt tof en leuk, ik heb nog nooit op deze manier theater gezien en ik vond het leuk en ook wel leerzaam op een bepaalde manier"

Student Artiest Drama

Workshops Herman Bolten en Willemijn Zevenhuijzen

Workshops Willemijn Zevenhuijzen en Herman Bolten. In juni en juli 2023 vonden twee afzonderlijke meerdaagse workshops plaats. Deze hadden als insteek om een algemene artistieke verdieping te brengen binnen Illustere Figuren en voor de makers om nieuwe manieren te vinden om al doende op de spelvloer tot bruikbaar materiaal te komen. De eerste workshop vond plaats op 27, 28 en 29 juni onder leiding van Herman Bolten. Herman is acteurstrainer die met de Meisner acteermethode werkt. Zijn eerste kennismaking met Meisner is in '86 op de Toneelschool Amsterdam (ATKA). Hij specialiseert zich vanaf 2012 in de Meisner Acteertechniek aan het True Acting Institute (Portland USA). Hij is gecertificeerd Meisnercoach. Vanuit zijn grote spelervaring bij veel gezelschappen en producties traint hij acteurs in een creatieve en dynamische setting. De makers van Illustere Figuren hebben gewerkt aan samenspel en het vinden van vrijheid in spel waarbij de durf om te veranderen bovenaan staat.

De tweede workshop vond een week later op 3 en 4 juli plaats onder leiding van Willemijn Zevenhuijzen. Zij is deel van de artistieke leiding van Theater Artemis, mimespeler en docent. Tim Verbeek werkt regelmatig met Willemijn samen en kwam zodoende met haar in gesprek over een verdieping in spel voor de makers van Illustere Figuren. De makers hebben vaak een hoofdelijke benadering tot het ontwikkelen van nieuw materiaal. Middels de mime workshop van Willemijn zijn nieuwe perspectieven op het benaderen van zowel spel als inhoudelijk materiaal waarbij beeld en fysiek meer ruimte krijgt. Beide workshops waren uitermate inspirerend. Willemijn en Herman zijn beide uitstekende en enthousiasmerende docenten die beide voor nieuwe en hernieuwde inzichten hebben gebracht. Daarnaast was het fijn en opvallend om te zien dat de makers van Illustere Figuren een hechte spelers/makersgroep zijn waarbinnen veel veiligheid is om te

experimenteren. De inhoudelijke opdrachten zijn allemaal gedocumenteerd om op een later moment op terug te kunnen komen.

Samenwerking Douwe Dijkstra

Olivia Newton-John had groot gelijk toen zij in 1981 aandrong op fysieke activiteit met haar hit *Let's get physical*. Lichamelijke beweging is namelijk heel belangrijk voor een goede gesteldheid. Maar we moeten het geestelijke niet vergeten natuurlijk! Daarom kwam podiumkunstenaar Douwe Dijkstra met de voorstelling *Let's get mental* waarin Douwe de mogelijkheden onderzoekt voor een nieuw muziekgenre, namelijk 'therapiepop'. Met nummers als *Sk sk sk sk skematherapie*, van je links naar rechts, van je EMDR en Ik wil ketsen met mijn therapeut onderzoekt Douwe of de popcultuur gebruikt kan worden als bad voor een onderwerp als geestelijke welzijn. Hierbij tapt hij uit zijn ruime ervaring die hij heeft opgedaan in zijn opleiding tot psycholoog en de vele uren die hij zelf op de bank van zijn therapeut heeft gelegen.

In de studio van Illustere Figuren heeft Douwe Dijkstra samen met Raymond Muller en Zen Roorda de voorstelling *Lets Get Mental* ontwikkeld. Raymond werkte samen vanuit de stichting met Douwe samen aan het schrijven en begintraject. Daarna werd het stokje overgegeven aan Zen die de (eind)regie voor zijn rekening nam. Het was een vruchtbare samenwerking waar beide partijen positief op terug kijken. De première speelde in een uitverkochte studio van Illustere Figuren.

Samenwerking Firda

Samen met 7 studenten van zorg en welzijn maakte Zen Roorda in een vijftal maaksessies een korte presentatie die speelde in studio van Illustere Figuren. De studenten werkten vanuit autobiografische materiaal en via de maakmethode van het collectief gingen zij aan de slag om het materiaal theateraal te maken en in een voorstelling te gieten. Het zwaartepunt van het resultaat lag vooral bij het ten tonele brengen van je verhaal in een theateraal jasje. De studenten hebben in een korte tijd zich opengesteld en met lef gepresenteerd voor het aanwezige publiek. Deze samenwerking was een verkenning vanuit Firda docent Ton Kemp. In 2024 zal deze samenwerking opnieuw worden doorgezet.

Terugblik op het kunstenplan 21-24

Enthousiast en ambitieus waren de makers van Illustere Figuren na het bericht over de toekenning van de subsidie voor hun plan van 2021 - 2024. Een degelijk plan met fraaie projecten die allemaal binnen de destijds ontwikkelde visie pasten.

Covid-19 en de nasleep

Hoewel het inmiddels bijna cliché is om te zeggen, gooide Covid-19 roet in het eten. Aan de consequenties van de pandemie is door Illustere figuren gepoogd een positieve draai te geven. Activiteiten zijn ondernomen om in te spelen op de maatregelen: take-away theater, volledige digitale presentaties inclusief groepsgesprek en een WhatsApp kijk-luister-hoorspel. Daarnaast repeteerde het collectief door aan de geplande voorstellingen. Wachten tot het virus zou verdwijnen. Het moment dat de maatregelen werden versoepeld en de zalen weer heropend werden, stonden de makers te trappelen.

Echter waren de gevolgen van de pandemie nog niet weg. Illustere Figuren merkte (net als de gehele theatersector) dat het publiek voorzichtig bleef. Mensen gingen niet meteen weer naar voorstellingen. Terwijl de zalen wel vol geprogrammeerd werden met nieuwe en uitgestelde stukken.

Locatievoorstellingen

Illustere Figuren heeft toen het roer enigszins omgegooid en is vooral op locatie gaan spelen. De gedachte; 'als het publiek niet naar het theater komt, dan komt het theater wel naar hen'. De voorstellingen *De Weldoener*, *De Titaantjes* en *De Thuis Tribune* speelden op thematisch relevante locaties zoals lokale kerkgebouwen, culturele broedplaatsen en community gebouwen.

Ook op locatie bleven de grote aantallen publiek afwezig. Wanneer er kon worden meegelift op lokale festivals, kreeg het collectief de tribune wel gevuld, maar het vol krijgen van bijvoorbeeld een kerk in een afgelegen dorp waar het collectief geen achterban heeft, was lastig.

Het produceren van locatievoorstellingen en het wegblijven van het publiek zorgde voor financiële uitdagingen. Door telkens kritisch te kijken naar wat er nodig was in een proces en waar geschrapt en bezuinigd kon worden, is het alsnog gelukt om de voorstellingen te produceren, vaak ten koste van een eerlijke betaling aan de makers.

Toch heeft het werken op locatie de makers veel opgeleverd. De creativiteit werd enorm aangewakkerd omdat er elke keer opnieuw gekeken moest worden naar hoe de voorstelling op een nieuwe locatie te spelen. Ze zijn flexibeler gekneed in het maak en speelproces. Daarnaast is er wel degelijk nieuw publiek bereikt. Mensen die niet uit zichzelf naar de theaters in de stad zouden gaan, maar wanneer er een stuk bij hen in de wijk of het dorp speelt, wel kwamen kijken.

Maakproces van Illustere Figuren

Het maakproces van Illustere Figuren is in de afgelopen jaren uitgekristalliseerd. Er werd telkens twee weken gerepeteerd: 'een maakblok'. Maakblokken werden afgesloten met een presentatie voor publiek. Deze werkmethode gaf de makers tijd om te reflecteren en om materiaal te testen voor publiek. Echter geraakte een proces nooit in een stroomversnelling en lukte het niet altijd om binnen een maakblok de verdieping in te duiken.

In de afgelopen jaren werd per project gewerkt met een 'kartrekker'. Eén maker die de communicatie onderhield met alle artistieke en productioneel betrokkenen. Daarnaast hielp de kartrekker mee in de verkoop van de voorstelling en het ontwikkelen van publicitair en educatief materiaal. Hierdoor kon één iemand het proces van de voorstelling goed stroomlijnen en kende iemand alle ins en outs over het project. Zo kon er snel gereageerd worden op vragen en opmerkingen. Maar het was ook zo dat de kartrekker van een project, vaak de grootste rol in de voorstelling had. Onhandig, want als maker moet je je kunnen richten op het ontwikkelen en spelen van goeie voorstellingen. Productionele taken naast het artistieke proces zorgen voor stress en een hoge werkdruk bij degene die de kartrektersrol vertolkte.

Vertrokken en aangetrokken werknemers

Door omstandigheden vertrokken er leden van het organisatorische team. Publiciteitsmedewerker Loes Nuijten, productiemedewerker Suzanne Verhaagen en creatief producent Joran de Boer verlieten het collectief. Alle drie konden een voltijd baan elders krijgen.

Voor hen werden nieuwe bevlogen mensen aangenomen. Leonoor Coppoolse Jansen versterkt het team nu als zakelijk leider en Karlijn ter Horst neemt de publiciteit op zich, daarnaast wordt er per voorstelling met een productie leider gewerkt.

Lering en conclusies

Momenteel is het stof bij Illustere Figuren neergedaald. Het publiek in Nederland lijkt de weg naar de theaters weer te vinden, de zalen programmeren nieuwe stukken en bij Illustere Figuren zet de organisatie stappen rondom de professionalisering.

Het collectief wil graag terug de theaters in. De hoge kosten van locatietheaterproductie samen met de lange adem die nodig is voor het opbouwen van publiek, zijn doorslaggevend geweest. De theaters fluisteren een lokroep waar de makers van het collectief gehoor aan willen geven. De route terug naar de theaters is echter niet in enkele maanden gemaakt. 2024 en 2025 wordt gebruikt om contacten met de schouwburg en theaters in het noorden aan te halen en een fundering te leggen voor samenwerkingen en speelbeurten in een volgend kunstenplan.

De komende jaren beperkt Illustere Figuren de maakprocessen tot twee maakblokken. Er wordt eerst gewerkt aan een tweeweekse onderzoeksfase die eindigt met een presentatie. Op deze wijze kristalliseert het werk zich al vroeg uit naar een kern en kan het materiaal alvast getest worden voor een publiek. Na het eerste maakblok is er ruimte voor reflectie en verder inhoudelijk onderzoek. In het tweede maakblok van vier weken wordt het materiaal gericht uitgewerkt en gezocht naar verdieping.

In de afgelopen jaren is gebleken dat de kartrekkersrol zwaar is en niet voor elke maker van het collectief weggelegd. In de komende jaren gaat Illustere Figuren werken met een creatief producent. Deze persoon zit dicht op het creatieve maakproces en denkt mee in de artistieke processen en vertaald dat naar productionele strategieën.

Bij de voorstellingen waarvan de kaartverkoop tegenviel en spelen niet langer financieel verantwoordelijk was, werd vanuit de zakelijke leiding geannuleerd. Het uitgangspunt was daarin: wanneer een week van tevoren minder dan tien kaarten waren verkocht, werd deze geannuleerd. Dit werd als een fijne zekerheid ervaren.

Een kleine kanttekening plaatsend dat het goed mogelijk was dat de kaartverkoop in de laatste week nog zou aantrekken. Sinds de coronacrisis ziet de sector dat publiek veel vaker *last minute* of zelfs aan de deur beslist een kaartje te kopen. Gezien het financiële plaatje van dit project, konden we daar helaas weinig risico in nemen. Deze stabiliteit en door de zakelijke leiding genomen verantwoordelijkheid ervoer het team als heel prettig. In aanloop naar volgende voorstellingen nemen we in de plannen verschillende annuleringsscenario's mee, zodat we hierop voorbereid zijn. Op basis daarvan kunnen we ook vooraf goede afspraken maken met alle betrokkenen over eventuele annulerings- of reserveringsvergoedingen.

Tot slot twee leerpunten wat betreft publiciteit: het experiment met de verschillende soorten kaartjes is wat ons betreft geslaagd. Daar zetten we bij een volgende voorstelling graag opnieuw op in. Het tweede leerpunt is de publiciteit bij het spelen buiten de theaters. De ambitie voor de toekomst is om meer in te zetten op advertenties in andere on- en offline media in de regio of plaats waarin we spelen, naast onze eigen bestaande kanalen. Hiermee willen we ons publieksbereik vergroten. Dat vergt wel een grotere tijdsinvestering, omdat hierbij relaties opbouwen van belang is.

Ondanks de tegenslagen gaat ons collectief door met een goede mentaliteit. Dat heeft ertoe geleid dat we met een positief gevoel op onze voorstellingen die door zijn gegaan terugkijken. We werken ondanks tegenslagen nog steeds met energie aan ons ideaal: impact maken met voorstellingen, mensen inspireren en de wereld vanuit een ander perspectief tonen.

Publieksaantallen activiteiten 2023

Hieronder de getallen.

Hoorspel 8 maal voor basisschool klassen	Publieksaantal: 160
Hoorspel 5 maal voor Piter Jelles	Publieksaantal: 90
Hoorspel 1 maal Grutte Earen	Publieksaantal: 60
Solo Zen - D'drive + NHL	Publieksaantal: 40
Solo De kloof – Stormram Stadskanaal	Publieksaantal: 80
Solo Grond - Stormram 4 januari Sneek	Publieksaantal: 38
Firda – samenwerking - maaksessies –	Publieksaantal: 30
Douwe Dijkstra - samenwerking Pop fabriek	Publieksaantal: 80
Pressieprojecten	
Pressie Woordenfabriek 3 x voorstelling	Publieksaantal: 60
Pressie Wind - 2 voorstellingen	Publieksaantal: 56
Pressie Europa - 2 voorstellingen	Publieksaantal: 40
Titaantjes	
Titaantjes - tussentijdse presentatie	Publieksaantal: 35
Titaantjes – tournee	Publieksaantal: 147
Thuibtribune	
Thuibtribune - tussentijdse presentatie	Publieksaantal: 15
Podcast Titaantjes:	57x beluisterd
Podcast Weldoener:	56x beluisterd